

مرض همه گیر کرونا: تهدیدی جدی برای اقتصاد پایدار در افغانستان

گزارش از پیامدهای ناگوار کرونا در هرات، بامیان، بلخ و قندهار

فهرست

۱	پیشگفتار
۳	مرض کرونا
۵	ولایت هرات
۵	مهار کرونا در هرات
۶	آسیب‌های اقتصادی کرونا در هرات
۶	آسیب‌های اجتماعی کرونا در هرات
۶	پی‌آمد های امنیتی کرونا در هرات
۷	ولایت بامیان
۷	وضعیت مهاجرین در بامیان
۸	خشونت علیه زنان در بامیان
۸	مشکلات صحت عامه در بامیان
۸	کرونا و ناامنی در بامیان
۹	ولایت بلخ
۹	کرونا و مشکلات صحت عامه بلخ
۹	کرونا و اقتصاد نا پایدار بلخ
۱۰	بحران کرونا و بازگشت مهاجران
۱۰	آسیب های کرونا به زنان تجارت پیشه بلخ
۱۱	ولایت قندهار
۱۱	قرنطین و خشونت‌های فامیلی در قندهار
۱۲	منابع سرشار معدنی افغانستان و مشکلات اقتصادی قندهار
۱۲	کرونا و تحولات آن بر صحت عامه قندهار
۱۲	وضعیت زنان صنعت کار قندهار پسا کرونا
۱۳	جمع‌بندی:

پیشگفتار

شیوع ویروس کرونا در اواخر سال ۲۰۱۹ میلادی در کشور چین و گسترش به سرعت و غیرقابل کنترل آن در سراسر جهان، موج از وحشت و هراس را در میان تمام مردم جهان ایجاد کرد. این بیماری که گفته می‌شود از حیوانات به انسان‌ها انتقال یافته است، به راحتی از یک انسان به انسان دیگر قابل سرایت می‌باشد. شاید در میان بیماری‌های واگیر، این ویروس بیشترین استعداد سرایت و گسترش میان انسان‌ها را داشته باشد. به گونه‌ای که طی چند ماه تبدیل به یک اپیدمی شده و حالت همه‌گیری پیدا کرد. علاوه بر تلفات انسانی که این بیماری تا حال به جا گذاشته [که تا هنوز کنترل هم نشده]، آنچه به عنوان پیامد منفی دیگر این بیماری تمام کشورهای جهان را شدیداً متأثر ساخته، تأثیرات ناگوار اقتصادی است. در کنار اینکه گسترش ویروس کرونا اقتصاد جهانی را به رکود مواجه کرده و تقریباً بخش عمده‌ای از فعالیت‌های اقتصادی را نیمه فلج ساخته، به گسترش و افزایش بیکاری به شدت افزوده است. درحالی‌که تبعات منفی اقتصادی و اجتماعی ویروس کرونا تقریباً همگانی است، اما گسترش این ویروس در کشورهای در حال توسعه و فقیر خطرات جدی‌تری را در قبال داشته است.

کشور ما افغانستان از دو بُعد در مقابل گسترش ویروس کرونا آسیب‌پذیر می‌باشد. بُعد اول، این کشور به عنوان عضو جامعه جهانی، همانند سایر کشورها از گسترش ویروس کرونا آسیب پذیرفته است. در بُعد دوم، از آنجائیکه افغانستان یک کشور فقیر دارای جمعیت انبوه زیر خط فقر است، بیشتر از دیگر کشورها از گسترش ویروس کرونا متضرر شده است. در واقع، چند ماه قرنطین، در کنار بالا بردن نرخ و نوای مواد ضروری مصرفی، بخش عمده‌ای از جمعیت کشور به خصوص جمعیت ساکن در شهرهای بزرگ را که به درآمد روزانه متکی هستند، به شدت متأثر ساخت. هر چند دولت تمهیداتی را در راستای جلوگیری و مهار ویروس و کمک برای مردم بیکار و بی‌بضاعت روی دست گرفت، اما به دلیل نارسایی در بینه‌های اقتصادی دولت، ضعف مدیریتی، وجود فساد و زیاد بودن افراد نیازمند، برنامه‌های وقایوی و مددکارانه دولت نتوانست مؤثر و کارساز باشد.

برای اینکه دامنه صدمات و تأثیرات مخرب اقتصادی که گسترش ویروس کرونا بر اقتصاد ناتوان و علیل کشور وارد کرده خوب‌تر سنجیده شده و مطابق به اقتصاد معیشتی کشور در راستای ایجاد اقتصاد پایدار با توجه به ظرفیت‌های تولیدی اقتصادی و نیازهای مصرفی مردم برنامه‌هایی سنجیده و طراحی شود، دفتر FES در زمینه‌های مزبور سروی را در چند ولایت کشور (هرات، بامیان، بلخ و قندهار) انجام داده است که اینک گزارشی از آن خدمت خوانندگان محترم تقدیم می‌گردد.

مرض کرونا

مرض کرونا که نام رسمی آن کوید-۱۹ (COVID-19) است، از جمله ویروس‌های خانواده کروناویروس (Coronaviruses) می‌باشد. این گروه از ویروس‌ها سبب بیماری‌های از یک ریزش معمولی گرفته تا بیماری‌های شدیدی همچون سارس، مرس و کوید ۱۹ می‌شوند. خانواده کروناویروس‌ها در دهه ۱۹۶۰ میلادی کشف شدند. این ویروس به طور طبیعی در [حیوانات] پستانداران و پرندگان شیوع پیدا می‌کند. از میان این ویروس‌ها، تا کنون هفت نوع منتقل شده آن به انسان شناسایی شده است. آخرین نوع آنها، کروناویروس سندرم حاد تنفسی ۲ (SARS-COV-2) در ماه دسامبر سال ۲۰۱۹ در شهر ووهان کشور چین شیوع پیدا کرد که پس از مدت کوتاهی تمام جهان را با بحران روبرو ساخت. در بیست سال اخیر سه نوع از خانواده کروناویروس‌ها به میان انسان‌ها شیوع پیدا کرده است. یک گونه آن در سال ۲۰۰۳ که احتمالاً از خفاش به انسان در کشور چین سرایت کرده باشد، تحت نام سارس تبدیل به یک اپیدمی جهانی شد که مجموعاً حدود ۸۰۰ نفر را به کام مرگ کشاند. گونه دیگر این ویروس در سال ۲۰۱۲ در کشور عربستان سعودی کشف شد که به مرگ میر انجامید. این ویروس که نام مرس یا سندرم نارسایی تنفسی خاورمیانه معروف است، مرگ ۸۵۸ نفر را در پی داشت. سومین نوع این ویروس‌ها که اواخر سال ۲۰۱۹ میلادی در کشور چین شناسایی شد، به زودی به یک اپیدمی جهانی تبدیل شد. این ویروس که به کوید ۱۹ معروف است، به سرعت غیر قابل تصور در سراسر جهان پخش شد. در شهر ووهان کشور چین که محل شیوع اولیه این ویروس شناخته می‌شود، به دلیل اتخاذ تدابیر وقایوی از جمله مهم‌ترین آنها وضع قرنطین شدید شهر ووهان و مدیریت سالم درمانی، نه تنها از گسترش ویروس به سایر شهرهای چین جلوگیری به عمل آمد بلکه، طی چند ماه شهر ووهان نیز از قرنطین خارج شد. با اینکه ویروس کرونا در شهر ووهان چین تلفاتی در پی داشت، اما در پی گسترش این ویروس به سایر کشورهای جهان، میزان ابتلا و مرگ و میر ناشی از آن همچنان ادامه دارد.

در کشور ما ویروس کرونا در اواخر ماه فبروری ۲۰۲۰ از طریق عودت مهاجرین از کشور ایران وارد شد. ولایت هرات به دلیل همجواری با کشور ایران (که از کانون‌های اولیه گسترش ویروس کرونا در منطقه خاورمیانه است) و وجود بندر مرزی اسلام قلعه، کانون اصلی گسترش ویروس کرونا در کشور شد. با عودت روز افزون مهاجرین از کشور ایران که دلیل اغلب آن فرار از ویروس کرونا در کشور بود، گسترش ویروس کرونا در سراسر کشور سرعت بیشتر گرفت. شهر کابل دومین شهر افغانستان بود که تعداد مبتلایان به ویروس کرونا در آن به صورت روز افزون بیشتر می‌شد و در مدت کمی آمار مبتلایان به ویروس کرونا و فوتی‌های ناشی از آن، بیشتر از هر جایی دیگر در کشور شد.

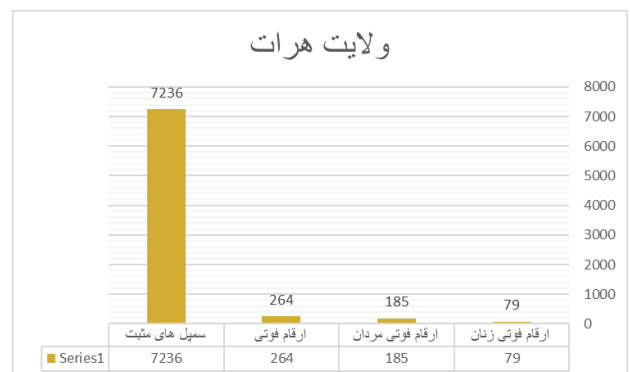
در حال حاضر، از کانون‌های عمده گسترش ویروس کرونا و مرگ و میر ناشی از آن، کشورهایی چون ایالات متحده آمریکا، کشورهای اروپایی، هند و برازیل می‌باشد. براساس تازه‌ترین آمارهای رسمی، میزان مبتلایان به ویروس کرونا یا کوید ۱۹ در سراسر جهان بیش تر از پنجاه میلیون نفر برآورد شده و حدود یک میلیون نفر را فوتی ناشی از این ویروس گزارش شده است. شایان ذکر است که طبق نظر کارشناسان، میزان واقعی مبتلایان و فوتی‌های ناشی از ویروس کرونا در سراسر جهان، دو تا سه برابر آمارهای رسمی می‌باشد.

ولایت هرات

هرات از ولایت های غرب افغانستان می باشد و بعد از کابل پر جمعیت ترین ولایت کشور است. همچنان همراه با کابل، بلخ و قندهار یکی از چهار ولایت بزرگ افغانستان به شمار می آید. مساحت آن ۱۸۲ کیلو متر مربع / ۷۰ مایل می باشد و جمعیت آن مطابق سروی اداره ملی احصائیه در سال ۱۳۹۸ خورشیدی حدود دو میلیون و نود پنج هزار و یک صد و هفده (۲,۰۹۵,۱۱۷) تن گزارش شده است.^۱

هرات اولین قربانی ویروس همه گیر کرونا بود و اولین واقعه مثبت در آن به نام وحیدالله که ۳۵ ساله بود، به تاریخ ۵ حوت ۱۳۹۹ خورشیدی مطابق به ۲۴ فیبروری ۲۰۲۰ م ثبت گردید. عامل شیوع این ویروس در کشور، مهاجران افغان می باشند، که در دو ماه نخست شیوع کرونا، نزدیک به ۲۰۰ هزار از مرز ایران وارد خاک افغانستان شدند. بعداً این مرض به سایر ولایات منتقل شد. طبق ارقام ریاست صحت عامه هرات، مصاب شده گان به این ویروس تا تاریخ ۱۳۹۹.۸.۲۲ حدوداً (۷۲۳۶) تن ثبت گردیده است.

که در این میان ۳۹۳۱ مرد و ۳۳۰۵ زن شامل است. همچنین ۲۶۴ بیمار که ۱۸۵ مرد و ۷۹ زن می باشد، به اثر کرونا فوت

۱ <https://www.nsia.gov.af:8080/wp-content/uploads/2019/04> -
آورد-نفوس-کشور سال ۱۳۹۸-۱۳۹۹.pdf

شده است. این در حالی است که در هرات ۳۸.۷ در صد مردم کرونا را شکست داده است ولی ۶۰ در صد همچنان در معرض مبتلا به این ویروس کشنده قرار دارد.^۲

اگر دولت افغانستان در اوایل مهاجران را در مرز قرنطین می نمود، می توانست با امکانات کم بحران را کنترل نماید. ولی رهبران دولت در کشمکش های سیاسی درگیر بودند و تمرکز شان آزمون بیشتر روی حل موضوعات انتخاباتی بود.

مهار کرونا در هرات

در هرات کرونا توسط دو بخش عمده مهار می گردید:

۱- وضع محدودیت (قرنطین)

۲- درمان تجرید بیماران

در هرات قرنطین از طرف مردم درست عملی نمی شد و بخاطر درمان بیماران وسایل کافی صحتی نیز در اختیار صحت عامه هرات نبود. دولت به این ولایت بخاطر مبارزه با کرونا ۴۰۰ میلیون افغانی بودجه اختصاص داد، که بالای ۵۰۰ بیمار به مصرف رسید و پول باقی مانده، صرف غذا و توزیع مواد غذایی برای نیازمندان گردید. فساد در توزیع مواد غذایی چالش دیگر شد، که مردم هرات از آن رنج بردند. همچنین جهت کنترل وضعیت، تاجران به ارزش دو و نیم میلیون افغانی مواد غذایی توزیع کرد، تا بتوانند گرسنگی را تا حدودی حل نمایند.

۲ محمد رفیق شیرزی سخنگوی صحت عامه هرات

آسیب‌های اقتصادی کرونا در هرات

کرونا به ولایت هرات آسیب‌های اقتصادی نیز رساند. بازار کار فلج گردید و باعث شد، که مردم شغل روزانه را از دست بدهند. همچنین (۷۰۰۰) هزار معلم و کارمند آموزشی، با قطع معاش در ایام قرنطین در وضع ناگوار مالی قرار گرفتند و معاش معلمی که تا اندازه‌ی مشکلات زندگی آنان را مرفوع می‌کرد، را هم از دست دادند. از دست دادن کار و معاش به هراتیان فشار روانی، گرسنگی، ترس از بین رفتن و ناامیدی را تحمیل نمود. با وضع نمودن قرنطین کارگران در این ولایت خانه نشین شدند و فابریکات به دلیل نرسیدن مواد خام از فعالیت باز ماند؛ چون مرزها بسته بود، این فابریکات خسارات هنگفت مالی نمود. حدود ۴۰ فابریکه در هرات از فعالیت باز مانده و کارگران آن رخصت گردیده است.^۱

فابریکات و کارگران، بیشتر مربوط به سکتور خصوصی بودند. همچنان زنان سرمایه‌گذار نیز از گزند کرونا در امان نماندند، کارشان متوقف گردید و زیان بزرگ مالی نمودند.

آسیب‌های اجتماعی کرونا در هرات

در زمان شیوع کرونا در هرات خشونت‌های فامیلی و خانوادگی به اوج خود رسید. علت آن خانه نشینی مردان عنوان شده است، که از اثر کرونا بیکار شده بودند. برخی از زنان در هرات گفته است که در روزهای وضع قرنطین در هرات مجبور بودند، ساعت‌ها کنار مردان خانواده در خانه بمانند و نوعی از خشونت‌های خانوادگی از سوی مردان را تجربه نمایند.^۲

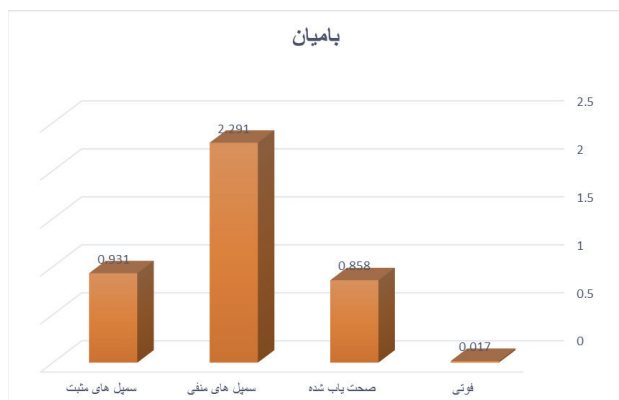
علاوه بر افزایش خشونت‌های خانوادگی در میان خانواده‌ها؛ کرونا اقتصاد نسبتاً ضعیف و نیمه جان زنان را آسیب جدی رساند و این ویروس مشکل جدید را بر مشکلات قبلی زنان هرات افزود.

پیامدهای امنیتی کرونا در هرات

زمانی که در هرات قرنطین وضع شد، فقر و بیکاری نیز بیشتر شد. مردم متضرر شدند و سبب ناامنی گردید. فقر و بیکاری معضل اصلی جرایم جنایی در هرات عنوان شده است و با رهایی صدها زندانی از ترس مصاب شدن به کرونا، جرایم به اوج خود رسید. بازگشت مهاجرین نیز گراف ناامنی را بلند نمود. ناامنی ترس دیگر مردم هرات بود، که با آن دست و پنجه نرم می‌کرد. تا هنوز هم مردم هرات از این معضل شکایت دارند و هر لحظه جان و اموالشان در خطر می‌باشد. جرایم جنایی در کشور پدیده نو نیست؛ ولی در این اواخر مرکز و ولایات شاهد قضایای بی‌پیشنه این جرایم می‌باشد. هر چند دولت بخاطر پیش‌گیری جرایم اقداماتی را انجام داده است، ولی تاکنون نتیجه مطلوب بدست نیامده است. به شمول حملات تروریستی، جرایم جنایی نیز از مردم قربانی می‌گیرد.

ولایت بامیان

بامیان شهر تاریخی در ناحیه مرکزی افغانستان است، که مساحت آن ۳۵ کیلو متر مربع / ۱۴ مایل می باشد. این ولایت با جمعیت حدوداً یک صد هزار (۱۰۰۰۰۰) نفری در ۲۴۰ کیلو متری غرب پایتخت کشور قرار دارد. بامیان از ولایت های آسیب پذیر کرونا می باشد و طی کنفرانسی در مورد توقف روند صلح، کرونا و تاثیرات منفی آن بالای اقتصاد بحث و تبادل نظر صورت گرفت.

وضعیت مهاجرین در بامیان

بسته بودن مرز یک طرفه از سوی ایران بروی مهاجران افغان چالش دیگر را به بحران کرونا افزود. ایران در سال ۱۳۹۷ خورشیدی به مهاجران افغان اقامت توزیع کرد؛ ولی با سپری شدن یک روز در ایام قرنطین ۱۰۰ یورو جریمه می گردیدند. ایران با این عمل غیر عادلانه، سبب شد که سیل از مهاجران مصاب به کرونا به کشور بازگشت نمایند. مسئولین افغان نیز در مرز با مهاجران برخورد نامناسب می کرد. معضل بیکاری در داخل و خارج از کشور سبب مشکلات، ناامنی، فقر و اعتیاد به مواد مخدر گردیده است. در بامیان ۹۸۱ فامیل عودت کننده، و حدوداً ۴۶۸۰ بی جا شده داخلی زندگی می نماید.

مؤسسه AKHA تنها به ۴۰ فامیل مواد غیر غذایی توزیع کرد. درحالی که نیازمندی اصلی بامیانی ها در قدم اول مواد غذایی بود. همچنین نبود برق کافی در آن ولایت مشکل دیگر بود، که مبارزه با کرونا را تا حدود دشوار ساخته بود. در این زمینه مؤسسه ی UNHCR صد بسته سولر به مردم کمک نمود، ولی مشکل بی برقی تا هنوز در بامیان به شکل اساسی حل نشده و بر رنج های مردم افزوده است.^۱

جنگ و امراض دو پدیده شوم در کشور هستند، که مردم را متضرر نموده است. در طول ۱۸ سال پیشرفت های خوب صورت گرفته ولی تاثیرات منفی و ویرانگر جنگ هنوز هم ادامه دارد. در زمان شیوع کرونا بامیان بیشتر متضرر گردید. زراعت در این ولایت با مشکلات زیاد روبرو شد و دهاقین تمایل کمتر به ادامه فعالیت در این زمینه داشتند. کرونا که شغل روزمره را در بامیان مختل کرده بود، مردم را سراسیمه نمود. بعضی زنان مبتکر با تولید ماسک فرصت شغلی به خود ایجاد نمودند، ولی فروش آن کمتر بود و به نیازمندی های آنان تکافو نمی کرد. ولایت بامیان از جمله ولایت های سرد سیر کشور می باشد. اگر کرونا در سرما دوباره شیوع کند، امکانات در فرصت مناسب در اختیار آنان قرار نگیرد، بدون شک بیشتر در مرض خطر قرار می گیرند.

خشونت علیه زنان در بامیان

کرونا خشونت‌های فامیلی را در بامیان بیشتر کرد. در سال ۱۳۹۸ خورشیدی یک خشونت فامیلی ثبت گردیده بود و در سال ۱۳۹۹ بامیان شاهد ۱۶۰ قضیه خشونت بود. این رقم بدون شک در یک سال نماینگر گراف بلند خشونت‌های فامیلی در بامیان می‌باشد. عروسی اجباری در سن خورد و چوپانی دختران در این ولایت، نماینگر فقر آشکار می‌باشد. همچنین خشونت با اطفال، از قبیل؛ کار اجباری، جمع کردن هیزوم، مالداري و سایر کارهای شاقه از اقتصاد ورشکسته و غیر پایدار بامیان حکایت تلخ دارد. طبقه روحانی که در قریه‌جات نفوذ دارد، در این زمینه آگاهی دهی می‌نماید، تا خشونت علیه اطفال و زنان پایان یابد. در افغانستان، مخصوصاً در بامیان خشونت‌ها ریشه در فقر، بیکاری و اقتصاد غیر پایدار دارد. هر چند دولت مرکزی بارها اعلام نموده که به مشکلات ولایات نقطه‌ی پایان می‌گذارد، ولی تا حال در حد شعار باقی مانده و هر روز مشکلات مردم ولایات بیشتر و بیشتر می‌شوند.

مشکلات صحت عامه در بامیان

با شیوع مرض کرونا در بامیان مرکز کووید-۱۹ و شفاخانه ۱۵ بستر ایجاد گردید و از بودجه دولت مبلغ دوصد هزار افغانی بالای صحت عامه به مصرف رسید. بعداً ۴۰ بستر در مرکز و ۱۵ بستر در ولسوالی‌ها ایجاد شد. این در حالی است که نمونه‌های مثبت در بامیان به تعداد ۹۳۱ ثبت گردیده است و واقعات منفی در این ولایت ۲۲۹۱ تن گزارش شده است. در این میان ۸۵۸ تن دوباره صحت یاب شده و

۱۷ نفر از اثر کرونا از بین رفته است. با نبود آکسیجن و سایر ضروریات صحتی، تحمل بحران کرونا به مردم بامیان دشوار گردید. سپس ۱۷ ماشین آکسیجن، که ۳ پایه آن برای دو مریض استفاده می‌شد، در اختیار صحت عامه بامیان قرار گرفت. عدم آگاهی دهی مردم، نبود وسایل صحتی و نداشتن پول مشکلات جدید را بر مشکلات قبلی بامیانی‌ها افزود و وضعیت صحت عامه را در این ولایت دگرگون و با مشکلات زیاد رو برو ساخت.

کرونا و ناامنی در بامیان

بامیان از جمله ولایت‌های است، که تعداد کثیر از ساکنان آن در ایران بخاطر کار و امرار معاش مهاجر گردیده است. مهاجران بامیانی همزمان با اوج گرفتن ویروس کرونا از ایران بطور اجباری اخراج گردیدند. قرنطین در بامیان، کارگران را بیکار نمود و مهاجرین اخراج شده نیز به آنان اضافه شد. خشونت در جریان قرنطین در افغانستان بیشتر گردید. بامیان از جمله ولایت‌های بود که مشکلات اجتماعی و خانوادگی در آن در طول شش ماه به اوج رسید و قربانی این خشونت‌ها بیشتر زنان و کودکان بوده‌اند. همچنین در جریان شیوع کرونا و تعطیل شدن ادارات دولتی در این ولایت، فعالیت‌های روزمره دولت و مردم از نظم خارج شد و میدان به تیم‌های خلاف کار خالی گردید و در سطح ولایت جرایم جنایی و اجتماعی گسترش یافت. بحران اقتصادی، صحتی، اجتماعی، خشونت علیه زنان و ناامنی حلقه زندگی را به بامیانی‌ها تنگ نمود و به شمول کرونا امراض روحی و روانی دامن‌گیر آنان شد.

ولایت بلخ

بلخ؛ که مرکز آن مزارشریف است از ولایت‌های تاریخی شمال افغانستان می‌باشد. مساحت آن ۱۷,۲۴۹ کیلو متر مربع/۶۲۰۰ مایل است. طبق سروری که در سال ۲۰۱۲ م انجام شده است، جمعیت این ولایت حدوداً یک میلیون و دو صد چهل پنج هزار یک صد (۱۲۴۵۱۰۰) تن عنوان شده است.

با شیوع کرونا و وضع قرنطین در بلخ، فابریکات و تجارت متوقف گردید. فقر و مشکلات روحی در بلخ افزایش یافت و مردم این ولایت به دلیل مشکلات از موج دوم کرونا تا حال نگران اند. شهروندان و مقامات بلخ خواستار صلح هستند، چون صلح می‌تواند به توسعه پایدار اقتصادی کمک شایانی نماید. فقرزدایی، تغذیه مناسب، آب سالم، سیاست-عدالت اجتماعی و آموزش با کیفیت که از اهداف توسعه پایدار می‌باشد، بدون صلح رسیدن به آن ممکن نیست. کرونا به سکتور خصوصی در بلخ ضربه محکم اقتصادی وارد نمود و در نتیجه بر اثر آن ۱۶ هزار مکاتب و ۱۳۸ نهاد دانشگاه مسدود گردید.

این روند در ایام قرنطین حدوداً (۹) میلیون متعلم را در سطح کشور از آموزش باز ماند و ۲۰۰ هزار معلم خانه نشین شدند.^۱

اشتراک کنندگان کنفرانس در این زمینه آموزش از راه دور را بهترین گزینه بخاطر حل بی نظمی‌های ناشی از کرونا عنوان کرده است.

کرونا و مشکلات صحت عامه بلخ

در ایام آغازین شیوع کرونا؛ نبود کیت‌های محافظتی برای داکتران و کمبود کیت تشخیص از مشکلات اساسی صحت عامه بلخ ذکر شده است. این در حالی است که در اوایل شفاخانه نیز نبود تا بیماران را به موقع شناسایی و معالجه نماید و بعداً ساخته شد. در این ولایت چند مدت پیش به تعداد ۳۶۸۷ نمونه جمع آوری شده بود، که ۲۰۷۸ آن مثبت بود. کرونا ویروس در بلخ ۸۳ تن را به کام مرگ فرستاد و به شمول زنان و مردان ۱۳۰۷ تن دوباره صحت یاب شده است.^۲

کرونا و اقتصاد ناپایدار بلخ

عدم زیر ساخت‌های صحتی و اقتصادی در کشور باعث گردید که فقر از ۵۵,۴ درصد به ۶۷ درصد افزایش یابد.

۱ جمشید فردی، فعال مدنی و استاد دانشگاه
۲ داکتر غوث انوری آمر شفاخانه ابو علی سینا بلخ

بحران کرونا و بازگشت مهاجران

زمانی که در ایام قرنطین مهاجرین از کشورهای ایران و پاکستان خارج شدند، بیکاری و فقر بیشتر شد. بیمه کارگران، تعیین معیارها برای کارگران و بازنگری قانون کار می تواند تا اندازه ای مشکل مهاجران را در داخل کشور حل نماید. حدود سه میلیون مهاجر افغان در کشورهای مختلف پناهنده شد است و حدود سه میلیون دیگر بی جا شده گان داخلی می باشند. شرایط ناگوار امنیتی و اقتصادی افغانستان باعث شده، که حدود شش میلیون نفر، معادل حدود ۱۶ درصد جمعیت این کشور، به نوعی در داخل و خارج از کشور پناهنده باشند.^۴

مهاجرت در افغانستان پدیده است که بر اثر جنگ ها، نبود زمینه کار، فقر و گرسنگی به معضل بزرگ داخلی، منطقوی و جهانی برای مردم این کشور مبدل شده است. مهاجران افغان که از کشورها بر می گردند، به دلیل نبود پلان و برنامه ی منظم در کشور سراسیمه می شوند. بعضی شان رو به مواد مخدر می آورد و بیشتر شان به مجرمین مبدل می شوند.

آسیب های کرونا به زنان تجارت پیشه بلخ

زنان تجارت پیشه در بلخ، قبل از شیوع ویروس کرونا قرضه اخذ نموده بودند. زمانی که قرنطین وضع شد، همه ورشکست شدند و صدمه ی بزرگ روحی و مالی دیدند. دولت نیز راه حل و بدیل به زنان تجارت پیشه بلخ نداشت. هر چند اتاق تجارت بانوان بخاطر رفع این معضل در قسمتی ظرفیت سازی زنان با مؤسسات هماهنگی نموده، ولی تا هنوز مشکلات زنان تجارت پیشه این ولایت به شکل بنیادی حل نگردیده است.^۵

۴ <https://www.bbc.com/persian/afghanistan-44532137>

۵ شکبیا شکیب رییس اتاق تجارت بانوان

اگر دولت و مؤسسات خارجی دست به کار نشوند بیکاری از ۲۴ به ۴۴ درصد افزایش خواهد یافت.^۱ در این صورت طبعاً بالای مردم بلخ نیز اثرات ناگوار خواهد داشت.

در بلخ از مجموعه ۴۰۰ فابریکه ۱۰ آن فعالیت دارد و در این زمینه صدمه بیشتر را سکتور خصوصی که ۴۱ فیصد مردم در آن فعالیت دارند، به اثر کرونا متقبل شده است.^۲

در این میان تنها سکتور زراعت کمترین صدمه را دیده است. هر چند سال ۵۰۰ هزار واجد کار به جامعه اضافه می شود، ولی زمینه جذب آنان مساعد نیست. در بعضی کشورهای جهان منابع بشری مشکل اساسی در بازار کار می باشد، ولی افغانستان منابع کافی و جوان را در اختیار دارد. منابع زیر زمینی افغانستان نیز بالغ بر ۳ تریلیون دالر گزارش شده است ولی هنوز هم حدود ۷۵ فیصد مردم این کشور در زیر خط فقر به سر می برند.^۳

عوامل زیاد است، که منابع بشری و اقتصادی افغانستان، جهت رشد و توسعه پایدار اقتصادی استفاده نمی شوند. از جمله؛ جنگ، حکومتداری ناسالم، فساد در تمام سطوح جامعه و دولت، نبود پروژه های کافی اشتغال زایی، مواد مخدر و بی اعتمادی جوانان نسبت به حکومت از عوامل بارز آن می باشد.

۱ جنت گل شرافت رییس اقتصاد ولایت بلخ

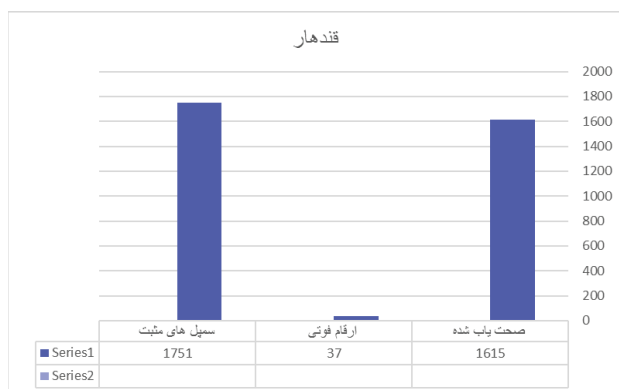
۲ جنت گل شرافت رییس اقتصاد ولایت بلخ

۳ <https://avapress.com/fa/41523/75-> درصد افغان ها زیر خط فقر -

زندگی می کنند

ولایت قندهار

مؤسسه UNHCR کمک بسیار اندک کرده که به مردم قندهار کافی نیست. چون افراد آسیب پذیر در این ولایت بیشتر اند و نیاز به همکاری های همه جانبه دارند.

قرنطین و خشونت‌های فامیلی در قندهار

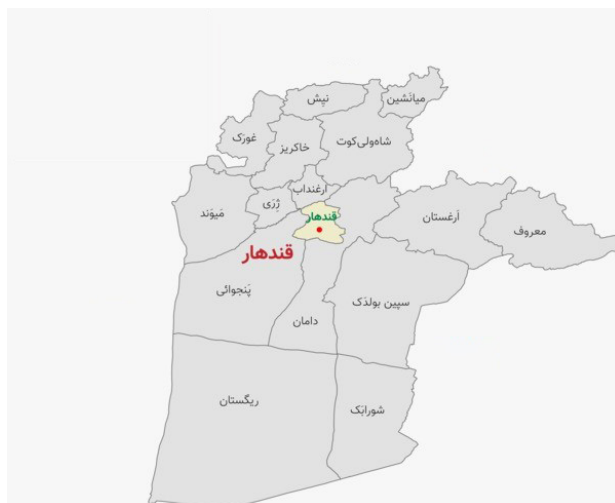
خسونت علیه زنان در ایام قرنطینه در قندهار دو علت داشت:

- ۱- در خانه بودن مردان، اطفال.

این وضعیت خانواده‌ها را بیشتر متضرر نمود و بحران اجتماعی و فAMILI در قندهار شعله‌ور گردید. با این حال امراض روانی، روحی، مغزی، جسمی همراه با بحران کرونا و فقر سایه وحشت ناک بر زندگی نسبتاً آرام مردم قندهار انداخت. همراه با این زنان تجارت پیشه شغل خود را از دست دادند. یگانه ارگان که بخاطر جلوگیری خشونت‌های فAMILI همراهی زنان در بخش آگاهی عامه و توزیع صابون کمک نمود، یونیسف بود ولی کمک‌های شان کمتر بود. همکاری بعدی از آدرس دولت: توزیع نان خشک بود، که تنها جانس زنده‌ماندن را بوجود آورد.

قندهار ولایت جنوبی افغانستان است و از جمله‌ی سومین ولایت پر نفوس نیز می‌باشد. جمعیت این ولایت طبق آمار ۲۰۱۵م حدود پنج لک و هفتاد و پنج هزار و یک صد و هژده (۵۵۷,۱۱۸) تن نقل شده است.^۱

کرونا به مردم قندهار آسیب‌های همه‌گیر جدی رساند. تعداد نمونه‌های مثبت در این ولایت چند قبل ۱۷۵۱ بود. در این میان قندهار ۳۷ واقعه فوتی داشت و ۱۶۱۵ تن دوباره صحت یاب شده است. در این ولایت محدودیت‌های قرنطین زمانی وضع شد، که کار از کار گذشته بود. به شمول مردم قندهار بی‌جا شده‌گان چندین ولایت در این ولایت مسکن‌گزین شده است. به همین دلیل سطح بیکاری در قندهار بی‌داد می‌کند. شیوع کرونا و قرنطین در قندهار باعث شد که مردم شغل روزمره را از دست بدهند. این ولایت بیشتر مردم کارگران روزمزد می‌باشند و با از دست دادن کار، بر فقر، بی‌چارگی و گرسنگی آنان افزوده شد. کارگران در قندهار نسبت به سایر مردم نیاز جدی به همکاری دارد. این طبقه زحمت کش، درست حمایت نمی‌شوند، به همین دلیل بیشترشان نسبت به مؤسسات و حکومت اعتماد خود را از دست داده است. مؤسسه NRC ۹ هزار تن را سروی نموده بود^۲، که تا حال همراهی آنان کم‌کم نشده است.

۱ <https://fa.wikipedia.org/wiki/قندهار>

۲ دوست محمد نایاب ریس، مهاجر بن و عودت کنندگان قندهار

«اگر بار بعدی چنین واقعات غم‌انگیز در قندهار تکرار شود، در این صورت از تمام مؤسسات جهانی، خواهش ما اینست که ما را تنها نگذارد و دست همکاری بدهند.»^۱

منابع سرشار معدنی افغانستان و مشکلات اقتصادی قندهار

در زمان شیوع کرونا در قندهار ۳۰ درصد عایدات کاهش یافت، که رقم بزرگ اقتصادی برای یک کشور می‌باشد.^۲ همچنان پایه‌های اصلی اقتصاد در این ولایت صنعت و زراعت است و باید روی زراعت پیشرفته بیشتر تمرکز شود. همچنان مواد معدنی و زیر زمینی ما به کشورهای بیرون مرزی قاچاق می‌شوند، که منابع بزرگ عایدتی و اقتصادی برای کشور ما می‌باشد. در قاچاق نمودن خودسرانه‌ی منابع معدنی افغانستان، قاچاق بران داخلی و خارجی نقش دارد.

اگر این منابع به شکل منظم استخراج شود، افغانستان دارای اقتصاد پایدار و خود کفا می‌گردد. از طرفی قشر واجد کار در افغانستان، ۵۶ درصد بیکار هستند^۳ که با استخراج قانونمند معادن این افراد دارای شغل با عزت می‌گردند. دولت افغانستان تا هنوز جلو قاچاق خودسرانه‌ی مواد معدنی را نگرفته است. تا اکنون، این مواد به خارج منتقل می‌شوند.

کرونا و تحولات آن بر صحت عامه قندهار

در اوایل شیوع کرونا مردم قندهار قرنطین را مراعات نکرد، به همین دلیل بیشتر به این ویروس مصاب شدند. زمانی که دولت قرنطین وضع می‌کند، به صورت رایگان مواد خوراکی و ضروری به مردم خود تهیه می‌کند اما در افغانستان در حالی که بیشتر از ۷۰ درصد مردم زیر خط فقر زندگی می‌کنند، از طرف دولت کمک درست نمی‌شود. بحران کرونا اگر به پایان هم برسد، ولی دولت و مؤسسات بخاطر آن پلان و برنامه نداشته باشد، دور نخواهد بود، که سطح فقر و گرسنگی از ۵۵ به ۷۵ درصد افزایش یابد.^۴ اگر دولت، نهادهای جهانی و مؤسسات دست به کار نشوند، وضعیت بدتر اقتصادی، اجتماعی، صحتی و غیره را مردم افغانستان خواهند دید.

وضعیت زنان صنعت کار قندهار پسا کرونا

زنان ولایت قندهار در ایام قرنطین با مشکلات فروان، اقتصادی، صحتی، اجتماعی و غیره روبرو گردید. در این میان زنان صنعت پیشه بیشتر متضرر شدند و آسیب‌های روحی، روانی و مالی را متقبل گردیدند. ریاست صنایع و کار در قندهار طبق سروی مشکلات را ارزیابی نموده و گفته است که آن را با مؤسسات و دولت شریک می‌سازد تا مشکلات زنان صنعت پیشه حل گردد.^۵ در مناطق دور دست افغانستان؛ زنان بیشتر نیازمند حمایت و همکاری‌های همه جانبه می‌باشند و باید به تولیدات آنان، دولت زمینه توزیع و فروش را مساعد نماید تا در عرصه صنعت و تجارت خود کفا گردد.

۱ رقیه اچکزی رییس امور زنان ولایت قندهار

۲ گل محمد آراین رییس اقتصاد ولایت قندهار

۳ <https://www.dw.com/fa-af/https://www.dw.com/fa-af/48563896-a-48563896> اتحادیه-کارگران-بیش-از-نیم-جمعیت-واجد-شرایط-کار-افغانستان-بیکارند

۴ دکتر احمدالله فیضی معاون صحت عامه قندهار

۵ زهرا ذاهدی معاون ریاست کار صنایع ولایت قندهار

بشر در طول تاریخ با انواع از بحران‌ها دست و پنجه نرم نموده است. جنگ، مهاجرت، تغییرات اقلیمی و امراض واگیر از نمونه‌های آن می‌باشد. در قرن ۲۱ امراض گوناگون ساری شیوع نموده است. انفلونزا و کووید-۱۹ از جمله‌ی امراض است که توجه همه جهانیان را بخود جلب نموده است. سازمان جهانی صحت نام این ویروس کشنده را کووید-۱۹ گذاشت، که مختصر (Corona virus disease of 2019) می‌باشد. پیش از کرونا طاعون جوستین، طاعون سیاه، انفلونزا هسپانوی، انفلونزا آسیایی، ایدز و انفلونزا خوکی میلیون‌ها انسان را به کام مرگ فرستاده است. این در حالی است که ویروس کرونا از سرعت انتشار بالا برخوردار می‌باشد. به همین دلیل همه جهانیان را به وحشت انداخته و زندگی آنان را دچار مشکلات و تحولات ناگوار نموده است. در اوایل جهانیان بر این باور بودند، که این ویروس در لابراتوار بوجود آمده؛ ولی متخصصین ویروس‌ها و جنتیک‌شناسی می‌گویند، که ویروس کرونا کاملاً به شکل طبیعی بوجود آمده است. آنان بر این باورند که ویروس‌های ساخت دست بشر، در لابراتوار از طریق ستون فقرات آن به راحتی قابل شناسایی می‌باشد.^۱

ویروس همه‌گیر کرونا به دلیل ساری و مهلک بودن آن، تقریباً در کمتر از یک سال جهان را با بحران‌های غیر منتظره اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، صحتی و غیره روبرو نمود. این موجود غافلگیر مایکروسکوپی جهان را با انواع از پیشرفت‌ها به چالش کشید و دولت‌های قدرتمند را به زانو در آورد. در این میان دولت‌های بودند که با مدیریت و رهبری عالی تا اندازه‌ی بحران را کنترل و بر مشکلات فایق آمدند.

افغانستان نیز با ویروس کرونا مبارزه کرد و بخاطر پیش‌گیری ویروس قرنطین را وضع نمود. مردم افغانستان که بیشتر شان کسبه‌کار و کارگران روزمزد است، با وضع قرنطین مشکلات اقتصادی آنان چند برابر شد. افغان‌ها نسبت به کرونا از فقر، بیکاری، گرسنگی و امراض ناشی از آن بیشتر متضرر شدند. دولت افغانستان گندم و بعداً نان خشک را توزیع نمود، ولی این پروسه نیز قربانی فساد گردید و مشکل به شکل اساسی آن حل نگردید.

فعالیت‌های صدها مکاتب، دانشگاه‌ها، فابریکات و نهادها متوقف شد و هزاران انسان بیکار گردیدند. در این زمینه سکتور خصوصی بیشترین ضربه را متقبل شده است. خشونت علیه زنان به اوج رسید و بحران اجتماعی دامن‌گیر مردم افغانستان شد. همچنین از اثر فقر، بیکاری، گرسنگی و فشارهای روانی گراف جرایم جنایی بلند رفت. دولت افغانستان هم به دلیل ضعف بنیه‌های اقتصادی، وجود فساد و سوء مدیریت پول‌های تخصیص شده؛ نتوانست خیلی دستگیر مردم شده و بخشی از مشکلات اقتصادی و اجتماعی آنان را بکاهد. آنچه مطابق به این گزارش در سروی‌ها و سخنرانی‌هایی که صورت گرفته، می‌شود دریافت کرد که دولت افغانستان با ایجاد فرصت‌های شغلی بنیادی‌تر و پایه‌دارتر در بخش صنعت و تولید به مردم زمینه کار ثابت‌تر با درآمد مکفی فراهم کند. همچنین از آنجاییکه افغانستان یک کشور زراعتی می‌باشد، دولت در بخش زراعت سرمایه‌گذاری‌هایی در راستای مکانیزه کردن کشت، برداشت و پروسس اقلام تولیدی زراعتی، مردم را در حصول عاید بیشتر و پویاتر کمک کند تا در مواقع مثل شیوع ویروس کرونا مردم بتوانند بخشی از احتیاجات خود را به راحتی تأمین کنند. همچنین دولت در راستای بهبود و پیشرفت اقتصاد، زمینه تولید، توزیع و مصرف تولیدات افغانی را در مارکیت‌های منطقه فراهم نماید تا در طولانی مدت افغانستان از یک کشور وارداتی به صادراتی تبدیل شود. در این صورت امید است که اقتصاد ناپایدار افغانستان به اقتصاد پایدار و توسعه یافته مبدل شود.

کرونا به سیستم آموزشی افغانستان نیز ضربه رساند و حدود ۹ میلیون متعلم از خدمات آموزش در جریان قرنطین باز ماند. دولت

در این عرصه خدمات آموزش از راه دور را به متعلمین و دانشجویان فراهم نمود ولی به شمول مرکز در چندین ولایت، نبود انترنت و قابل دسترس این پروسه را با مشکلات روبرو ساخت. دولت در این عرصه باید سهولت‌های انترنت قابل دسترس را به همه ولایات فراهم بسازد. ساختارهای نظام مند دیجیتال به خصوص در ولایات دور دست و ولسوالی‌ها می‌تواند مشکلات و بی‌نظمی‌های ناشی از کرونا را تا یک سطح حل نماید. این در حالی است که وزارت معارف اعلام نموده که امتحانات سالانه مناطق سرد سیر در سال ۱۴۰۰ هـ ش اخذ می‌گردد. اگر انترنت با سرعت و ارزان در اختیار متعلمین می‌بود، وقت ضایع نمی‌گردید و این مشکل تا جای حل می‌شد.

بحران اجتماعی ناشی از کرونا، نیز بر مشکلات مردم افغانستان افزود و علت اساسی آن فقر، بیکاری و گرسنگی عنوان شده است. در این عرصه اگر دولت سبب و علل آن را حل نماید معضل اجتماعی نیز تا حدود در کشور حل می‌گردد و همراه با این آگاهی عامه نیز مفید واقع شده می‌تواند.

همچنین اقتصاد در یک کشور زمانی ورشکسته می‌شود که عرضه و تقاضا نباشد. چون در این صورت پول در گردش نمی‌باشد و اقتصاد یک کشور را با رکود مواجه می‌سازد. در ایام قرنطین عرضه و تقاضا در کشور به دلایل مختلف سیر نزولی نمود، به همین دلیل عایدات در ولایات هر روز کاهش می‌یافت. در همچو موارد تجارت آنلاین بخاطر عرضه و تقاضا بهترین گزینه بوده می‌تواند و باید در افغانستان بیشتر رایج و به شکل پیشرفته از آن استفاده شود.

این در حالی است که در این اواخر گراف مصاب شدگان به کرونا در افغانستان یک بار دیگر سیر صعودی را طی می‌نماید و هر روز ارقام جدید قربانیان آن گزارش می‌شود. کشور های اروپایی بیشتر شان دوباره قرنطین شدند و ایران نیز اعلام کرده که بخاطر پیش‌گیری از موج دوم کرونا، قرنطین جدی را وضع خواهد کرد. با این حال بازگشت موج دوم ویروس همه‌گیر کرونا یک بار دیگر افغانستان را با بحران و تراژدی‌های جدید روبرو خواهد ساخت و اگر این بار از تجارب گذشته استفاده نشود، مردم بیشتر متضرر می‌شوند. چون فصل سرما در حال رسیدن است و گزارش‌ها حاکی از آن است که مردم افغانستان زمستان سخت و بی‌پسینه را در پیش دارند. سردی زمستان مشکل دیگر است که تحمل بحران‌های فوق را دشوار خواهد ساخت. در این عرصه دولت و مؤسسات باید به نیازمندان لباس زمستانی، مواد خوراکی و صحن توزیع نماید. اگر کشور به دلیل موج دوم کرونا دوباره قرنطین شود و کمک‌ها همراهی قشر آسیب پذیر صورت نگیرد، در این صورت فاجعه انسانی در افغانستان دور از تصور نخواهد بود. مردم افغانستان به دلیل فقر، بیکاری، اقتصاد غیر پایدار و متکی به واردات، از همه بیشتر در خطر اند. در قدم اول دولت باید کمک‌های جامعه جهانی را بالای نیازمندان منظم توزیع نماید و از این پروسه مؤسسات داخلی و خارجی باید نظارت کنند، تا دست فساد پیشه‌گان کوتاه شود و مردم به شکل واقعی از کمک‌های جهانی مستفید گردند. کارمندان خصوصی و دولتی که رخصت می‌گردند باید معاشات آنان پرداخت شود، تا به مشکلات بیشتر رو برو نشوند. در موج اول کرونا بیشتر کارمندان و کارگران شغل و معاشات خود را از دست داده بودند که به همین دلیل خشونت‌های فامیلی و اجتماعی بیشتر گردید. از سرحدات و بندر های که مواد غذایی و غیره وارد کشور می‌شوند، باید بروی تاجران باز باشد، تا دوباره نرخ مواد اولیه بلند نرود. از آنجاییکه در افغانستان بازار آزاد تطبیق می‌شود، در همچو موارد اظطرای دولت مکلف است که نرخ‌ها را کنترل نماید؛ یا خود دولت امتعه ضروری و اولیه را وارد و به نرخ ارزان در اختیار مردم قرار دهد تا تاجران مجبور به کاهش نرخ نشوند. قابل ذکر است که در زمستان شاهراه سالنگ، که بیشترین مواد اولیه از آنجا وارد می‌گردد، به دلیل برف کوچ و بارش مسدود می‌گردد و نرخ‌ها در بازار بلند می‌رود. دولت بخاطر پیش‌گیری این وضعیت باید مواد اولیه را در گدام‌ها ذخیره نماید، تا در زمان اظطرار توزیع و به دسترس مردم قرار گیرد و اگر چنین شود تاجران احتکار کرده نمی‌توانند. همچنین بخاطر فروش تولیدات داخلی در کشور از بازار آنلاین استفاده کنند، تا تولید کنندگان به رکود اقتصادی مواجه نشوند و ضروریات مردم نیز رفع شود.

Imprint

© 2020 Friedrich-Ebert-Stiftung Afghanistan Office
Kabul, Afghanistan

T +93 (0) 700280441

www.fes-afghanistan.org

 Friedrich-Ebert-Stiftung Afghanistan

To order publication:

info@fes-afghanistan.org

Commercial use of all media published by the Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) is not permitted without the written consent of the FES.

گزارشگران

محمد طارق صابر

مسوول نشرات فدراسیون ورزشی پوهنتون‌های افغانستان و مدیر مسوول
گاهنامه محصلان ورزشکار

عاطفه غفوری

نماینده یا مسوول بخش زنان کمیته مصونیت خبرنگاران افغان در ولایات غرب

احمد فهیم حق‌بین

مسوول اتحادیه ملی ژورنالستان در ولایت بلخ

عادله رهنورد

مسوول کمیته هنری خانه فرهنگ و هنر بامیان

حافظ بخت محمد خلّمی

ژورنالست آزاد در قندهار

نظریات ارائه شده در این رساله الزاماً نظریات بنیاد فریدریش ایبرت نیست.

بنیاد فریدریش ایبرت در سال ۲۰۰۲ میلادی در شهر کابل-افغانستان به هدف تقویت نهادهای دموکراتیک و جامعه مدنی به فعالیت آغاز نموده است. فعالیت‌های این بنیاد بیشتر همکاری با سازمان‌های غیر دولتی محلی و نهادهای دولتی مربوطه از طریق رویدادهای مختلف، سمینارها، کارگاه‌های آموزشی، میزگرد، آموزش و انتشارات انجام می‌شود بخصوص به تبادل افکار و بحث در مورد موضوعات جوانان و سیاست، مشارکت سیاسی زنان و جریان اصلی جنسیت، تحول، تضاد و مصالحه، رسانه‌ها و آزادی بیان، تقویت جامعه مدنی، پارلمان و احزاب سیاسی متمرکز است. همچنین این بنیاد با پشتیبانی از تبادل هیئت‌ها، کارشناسان، دانشگاهیان و روزنامه نگاران ارشد در منطقه و سراسر جهان از گفتگوی بین‌المللی پشتیبانی می‌کند.